

זה השער לה' צדיקים יבואו בו

ספר

יעטה מורה

מועדים – פורים

דרשות ומאמרים
דברי חכמה ומוסר יקרים
להורות הדרך ילכו בה מישרים
לראות בטוב ה' בארץ חיים

שנאמרו מפי

הרה"ג יעקב ברוך הכהן טראב זצ"ל

רבה דשכונת התקווה וראש ישיבת "רבנו יוסף חיים" בעיר ת"א
בן הרה"ג עזרא הכהן טראב זצוק"ל ראב"ד דמשק

נדפס פעיה"ק ירושלים תוכב"א

שנת גמ ברכות יעטה מורה לפ"ק

תוכן העניינים

מועדים

פורים קמו

נס פורים שלא כדרך הטבע קמו

פורים ע"ש הפור קמט

הדור קיבלוה בימי אחשורוש קנב

שבת פרה קנה

חוקת הפרה - ציווי למשמעת קנה

פורים

נס פורים שלא כדרך הטבע

"זהימים האלה נזכרים ונעשים בכל דור ודור משפחה ומשפחה מדינה ומדינה ועיר ועיר, וימי הפורים האלה לא יעברו מתוך היהודים וזכרם לא יסוף מזרעם". (אסתר ט)

בירושלמי דרשו מהפסוק הזה (מגילה פ"א ה"ה): "מלמד שמגילת אסתר לעולם לא תבטל", ומוסיף הירושלמי (שם פ"ב ה"ד): מכאן קבעו לה חכמים מסכת".

דברי הירושלמי הנ"ל מבוארים על פי דברי הגמ' במסכת נדרים (כב, ע"ב): "אמר רב אדא ברבי חנינא, אלמלא חטאו ישראל לא היה ניתן להם אלא חמישה חומשי תורה וספר יהושע בלבד, מפני שערכה של ארץ ישראל הוא", כלומר: אם עם ישראל לא היה חוטא, כל ספרי הנביאים והכתובים המצויים כיום בידינו היו מיותרים, כי כל הנבואות הללו נצטרכו לדורות, ולא היו חיוניים רק לשעתם.

כמו שהגמרא אומרת: עמדו נביאים לישראל כפלים מיוצאי מצרים, ומדוע לא נזכרה נבואתם, אלא נבואה שנצרכה לדורות נכתבה, כדי שעם ישראל ילמד לקח ממה שעבר עליו וישוב בתשובה. אם כן נבואה כזאת היא חיונית כל זמן שעם ישראל חי וקיים. לא כן בנבואה שלא נצרכה לדורות לא נכתבה, מפני שאין מה ללמוד ממנה לדורות ולא כלום. משום כך נזכרו מתוך מליון ומאתיים אלף נביאים רק ארבעים ושמונה נביאים ושבע נביאות.

אם כן גם הארבעים ושמונה נביאים ושבע נביאות היו מיותרים אם עם ישראל לא היה חוטא, כי ממילא אין על מה להוכיח, כי הרי הם אינם חוטאים.

ועכשיו שישראל חטא, ספרים אלה משמשים לו כעין מוכיח לחזור בתשובה, וכל זה רק עכשיו, אבל לעתיד לבוא, כשיתקיים חזון הנביא "ומלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים, שוב לא יהיה על מה להוכיח, וממילא יבוטלו הספרים הללו.

זוה מה שאמר הירושלמי: "מלמד שמגילת אסתר לעולם לא תבטל, אבל שאר ספרים יתבטלו", אבל מגילת אסתר שתוכנה מדבר על גודל הנס שנעשה לעם ישראל באותה תקופה, לעולם לא תבטל.

וכדי לתת תוקף יותר לנס פורים ולהשרישו בליבנו, חכמי התלמוד קבעו מסכת מיוחדת בשם מסכת מגילה, על אף שדיני מגילה ופורים אינם מרובים כל כך, והיה אפשר לצרף אותם לאחת המסכתות שבסדר מועד, כמו שראינו בדיני חנוכה – מפני שהם דינים מועטים כללו אותם בפרק "במה מדליקין" שבמסכת שבת, ולא חיברו לה נמרא מיוחדת, על אף הנס הגדול שהיה באותם הזמנים.

וכאן לא רק שעשו על שמה מסכת מיוחדת, אלא השתדלו לצרף לתוכה דינים אחרים שאינם שייכים לעניין המגילה, כגון דיני קריאת התורה ודין שליח ציבור ודיני ביהכ"ג, ועוד דברי אנדה רבים, וכל זה כדי להגדיל את ערכה ולהשריש את תוכנה בליבנו לדורות.

ובאמת צריכים להבין, במה התייחד נס פורים משאר הניסים שנעשו לאבותינו במצרים או בסוכות או בחנוכה, ועוד קשה, בשלושת הזמנים הנ"ל עדיין אנחנו נזכרים בניסים שנעשו בהם על ידי דברים סמליים, כגון בפסח מצה ומרור, בסוכות סוכה, בחנוכה מדליקים נרות, אבל בפורים לא תיקנו לנו רז"ל שום דבר, ולא עוד אלא שחיבנו אותנו להתבסס עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי. וכי זוהי הדרך להיזכר בניסי הקב"ה ולהתעמק בהבנת ערכם וגדלם.

הרי כל עניין הזכרת הניסים בימי שמחה והצלחה הוא כדי להכניס לתורעה שלנו כי "לא בחיל ולא בכח כי אם ברוחי אמר ה' צבא-ות", והכל נעשה בהשגחתו יתברך, וגם בזמן צרה, כשהאדם מזכיר את הניסים שנעשו לו, הוא מתאושש ומתעודד מן הייאוש המכרסם בליבו, ומנחם את עצמו באומרו, הרי פעם היינו בצרה והקב"ה גאל אותנו, גם עכשיו הקב"ה יגאל אותנו, ועי"ז יתלה את בטחונו בשם ותתחזק אמונתו.

וכי דברים אלה ניתן לחשוב עליהם כאשר האדם הוא מבושם בין, הרי במצב כזה האדם מאבד את זכות שכלו ואת שיפוטו, ומדוע הנס הזה דורש כל כך התבוננות.

לכאורה אם נסתכל במבט שטחי על המאורעות המוזכרים במגילה, נראה שכל ההצלה של היהודים נעשתה בצורה טבעית, החל בהריגת ושתני.

"ותמאן המלכה ושתי לבוא בדבר המלך וכו' ויקצוף המלך מאד וחמתו בערה בו", בתחילה קצף עליה מפני שהיא ביישה אותו בפני השרים והעמים, וכשנמלך בדעתו כי סוף סוף היא אשתו, חמתו בערה בו, איך יעשה, אם יעשה לה דין – הרי ייצא דינה למיתה, והרי היא אשתו, ואם לאו, יתבזה בעיני השרים, כמו שאמר המן "כי על כל השרים ועל כל העמים וכו'".

משום כך היא ראויה למיתה, אם כן משהו טבעי.

עליית אסתר למלכות גם כן לכאורה טבעית, היא הייתה יפת תואר ויפת מראה, ומצאה חן בעיני אחשוורוש מכל הבתולות, מובן שיבחר בה להיות לו לאישה ומלכה.

מפלתו של המן היא שוב דבר טבעי, הוברר לאחשוורוש שהמן דיבר לשון הרע על מרדכי משנאתו אותו, ("גם הנח העץ אשר עשה המן וכו'"), יוצא אפוא שחבל היה דבר פשוט ומובן, אין שום מעשה ניסים.

אבל לכשנתכונן היטב במנילה, נראה שבאמת היו כאן ניסים גדולים, כי לפי המצב המדיני והרוחני של מרדכי לא היו לו סיכויים כלל להצליח בשליחותו.

בראש ובראשונה המן דאג לכך, למצוא את היום המתאים ביותר להפלת מרדכי, משום כך הפיל שני גורלות (דרך אנב, אולי בשביל זה נקרא פורים על שם שני הפורים שהפיל), גורל אחד לדעת מתי מולו של המן משששג, וגורל שני לדעת מתי מולו של מרדכי בכי רע.

דבר שני המעיד שמרדכי היה ביש מול, בזמן שמרדכי סיכל את מזימתם של שומרי הסף של אחשוורוש, בנתן ותרש, מן הראוי היה שהמלך ישיב לו גמול, איזה גמול הגון – להעלותו בדרגה במשל וכו', במקום זה הסתפק המלך בכתיבת העניין הזה בספר דברי הימים לפני המלך, והמפליא עוד יותר, שתכף ומיד אחר הדברים האלה גידל המלך אחשוורוש את המן בן המדתא האגני וינשאחו, וישם את כסאו מעל כל השרים אשר איתו.

ונגדשה הסאה כאשר ראה שעם ישראל נכשל במאכלות אסורות, נבלות וטרפות ויין נסך, ועי"ב באו לידי זנות, כי המן תפס את אומנותו של בלעם, שאמר לבלק: אלוהיהם של אלו שונא זימה הוא, לך התגרה בהם בזה, ובוזה מדויקים דברי הגמרא שנתחייבו כליה באותו הדור, מפני שנהנו מסעודתו של אותו רשע.

אם כן במצב עגום זה, מגין תבוא הנאולה לישראל ותופר עצת המן, אך כשפגש את שלושת התינוקות שהיו חוזרים מהת"ת ושאל לכל אחד שיפסוק לו את פסוקו, פתח הראשון ואמר: "אל תירא מפחד פתאם", פתח השני ואמר: "עוצו עצה ותופר", פתח השלישי ואמר: "ועד זקנה אני הוא ועד שיבה אני אסבול וכו'". כיוון ששמע מרדכי כך, היה שמח שמחה גדולה, כי עידוד רב קיבל מדברים אלו, שלא יפחד מרוע מזלו, ושעצת המן תופר ושעון ישראל יתכפר.

אם כן בודאי ובודאי היה נס גדול שהקב"ה הפך את העניינים מן הקצה אל הקצה, שנכון שמרדכי לא עלה לגדולה מיד אלא המן, ועוד להיות ראש לכל השרים, זה בשביל שכשהמן יפול יקבל מרדכי את הדרגה הזו שאילו היה מקבל מיד תנמול לא היה מגיע למעמד כזה.

ורק לאח"כ בס"ד הצליחו גם להפר עצתו של המן.

ויה"ר כשם שהראה לאבותינו ניסים ונפלאות כן יעשה עימנו בביאת גואל צדק במהרה אמן.

פורים ע"ש הפור

כתוב במדר"ר שמות פל"ו: ואתה תצוה ה'י"ד (ירמיה יא) זית רענן יפה פרי תואר קרא ה' שמך, וכי לא נקראו ישראל אלא כזית הזה בלבד, והלא בכל מיני אילנות נאים ומשובחים נקראו ישראל, בגפן ותאנה שנאמר (תהלים פ) גפן ממצרים תסיע, תאנה שנאמר (חושע ט) כבכורה בתאנה בראשיתה כתמר שנא' (שיר ז) זאת קומתך דמתה לתמר, כארו וכו'. ובא ירמיה לומר זית רענן יפה פרי תואר.

אלא מה הזית הזה עד שהוא באילנו מגרנרין אותו ואח"כ מורידין אותו מן הזית ונחבט ומשחובטין אותו מעלין אותו לגת ונותנין אותו במטחן ואח"כ טוחנין אותו ואח"כ מקיפין אותו בחבלים ומביאין אבנים ואח"כ נותנין את שומנן כך ישראל באין עובדי

כוכבים וחובטין אותם ממקום למקום וחובשים אותן וכופתין אותם בקולרין ומקיפין אותן מרמיזטין ואח"כ עושין תשובה והקב"ה עונה להם

וכבר דקדקו דהפסוק משבח את ישראל והמדרש ממעט בשבחן, ונ"ל שזה שבת לישראל, שאף אם ישכחו מרוב טובם את ה', כמו שאמר הכתוב "זרם לבבך ושכחת את ה' אלקיך", "וישמן ישורן ויבעט" אם רעה באה עליהם, מיד מכירין ונותנים ליבם ושבים בתשובה.

לא כמו אצל אומות העולם, אם רעה תבוא עליהם, מתקצפים עוד יותר, כמ"ש הנביא: "יהיה כי ירעב והתקצף במלכו ואלוקיו". לא כן דרכי ישראל, וכן אמר הנביא: "כי אעלה ארובה לך וממכותיך ארפאך", היינו כי עיקר המכה מה ששלח ה' היא רק לרפאות אותם.

וזה גם כן כוונת הנמרא שהקב"ה שלח רפואה קודם למכה אצל ישראל, שנאמר "כרפאי לישראל ונגלה עוון אפרים", כי עיקר תכלית המכה רק שיחזרו בתשובה. ומשימים על ליבם שחטאו וחוזרים בתשובה, כי עיקר הרעה היא לטובה לישראל שיחזרו בתשובה, וכן אמרו: "חייב אדם לברך על הרעה כשם שמברך על הטובה", כי כל הרעה טובה היא שיצמח מהרעה אחר כך.

וזה כוונת דוד המלך ע"ה (תהילים מ, ג): "ויעלני מבור שאון מטיט היון, ויקם על סלע רגלי כונן אשורי, ויתן בפי שיר חדש תהילה לאלקינו", וכבר פרשו המפרשים על הא דאמר שיר חדש תהילה.

ונ"ל כי כבר אמרו "חסד ומשפט אשירה", בין חסד שהוא רחמים ובין משפט שהוא דין אשירה. וכן אמרו "בה' אהלל דבר", כי חייב לברך על הרעה כיוון שסופה טובה, ודעה"ה ראה כי מאותו בור שאון ומטיט היון העלה אותו ה', וזו הייתה לו לטובה, וזה הכיר כי הרעה נהפכה לו לטובה. על כן אמר שבזה עצמו, שראה שעיקר הרעה הייתה לו לטובה, נתן לו ה' בפיו שיר חדש תהילה לאלוקינו, היינו שגם למידת הדין צריך לשיר ולהודות, וזה לא ידע מקודם שהיה מברך רק על הטובה. ומסיים: "וראו רבים ויראו", היינו שייראו מהרעה, אבל "ויבטחו בה'", שיבטחו שיתהפך הכל לטובה ויהיה בוטח בה' שהוא רחמים וק"ל.

במד"ר דברים (פ"ב): בצר לך וכו', ר"י אמר, כל צרה שישראל ואומות העולם שותפין בה צרה, וכל צרה של ישראל עצמה אינה צרה, כגון צרתן בשושן שלא היה רק לישראל,

שנאמר "אבל גדול ליהודים", מיד הצמיח הקב"ה להם ישועה, מנין, "ליהודים היתה אורה ושמחה".

מבואר כוונת ר"י כי אם העונש להצרה רק לישראל, אז נראה בעליל כי כל תכלית העונש היא בהשגחת ה' עלינו, כדי להכריח את ישראל לחזורם למוטב, אבל אם גם האומות שרויין בצרה, אז לא זכר כי תכלית העונש לחזור בתשובה, וגם אין ישראל מרנישין כל כך ואין מתעוררין על ידי הצרה, יען כי גם האומות שותפין, על כן זו היא צרה באמת ועונש. ולא אם נענשו ישראל לבד כדי לעוררן בתשובה, וכן היה בנס פורים, ע"ב

ג"ל גם כן שזה הטעם שנקרא הנס ע"ש פורים, ולא ע"ש התצלה, יען כי כל הצלה ותשועתן של ישראל נצמח על ידי פורים, שהפיל המן והיה אבל גדול ליהודים וחזרו בתשובה.

ואע"ג שהייתה התשובה מאונס, בכל זאת קיבל ה' תשובתם אף שלא הייתה בזמן טוב, והטעם כמו שכתב הרמב"ם בפ"ה מהלכות גרושין, דמשו"ה כופין אותו עד שיאמר רוצה אני, כי אומדין שבלבו רוצה לעשות מצוות בוראו, אלא שהיצר הרע מונעו ויצרו גבר עליו, אלא שלאחר שכופין אותו ומסירין המונע ממנו, הטבע של ישראל עושה את שלו לשמוע ברצון טוב למצוות קונו, וכן מהאי טעמא מהני תשובה מאונס, יען שמוכרח לעשות בודאי עושה אחר כך מרצון הטוב. (שערי שמחה דף קנח)

ליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר.

ודרשו במגילה (פו ע"ב) אורה זו תורה, ושמחה זה יו"ט, וששון זו מילה, ויקר זה תפילין.

והא דפרט שני המצוות הללו מילה ותפילין משאר מצוות, ראיתי שכבר עמד על זה בספר מנות הלוי, ויש לפרש לפי מה שפרשו "ורבים מעמי הארץ מתיידיים", כי לשון התפעל משמש מה שאינו הפועל, רק שמראה בעצמו כך. כמו "יש מתרושש", ובשביל שנבר יד היהודים ונפל פחדם עליהם, על כן היו רבים מתראים את עצמם ליהודים שלא יהרגום, ולהיפך, כאשר גברה יד המן, רבים אשר לא היו נראים בגלוי ליהודים לא היו מראים יהדותם, כדי לעורר עיניהם ויאמינו שהם מבני דתם.

ותפילין ומילה המת שני האותות של ישראל, אות ב"ק בבשרו, וגם תפילין – "כי ראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך", על בן בטלו איזה מהם איזה מצוות, ולאחר שנתבטלה הגזירה – "ונהפוך הוא", אז עשו בפרהסיא את שתי האותות: מילה ותפילין, על בן פרט אלו המצוות דווקא.

הדור קיבלוה בימי אחשורוש

"ויתיצבו בתחתית ההר, אמר רבי אבדימי בר חמא מלמד שנפח הקב"ה עליהם את ההר כנגינתו, ואמר להם אם אתם מקבלים התורה מוטב ואם לאו שם תהא קבורתכם. אמר רב אחא בר יעקב מכאן מודעא רבה לאורייתא, אמר רבא אעפ"כ הדור קבלוה בימי אחשורוש. דכתיב קימו וקבלו היהודים קימו מה שקבלו כבר". (שבת פח ע"א)

מודעא רבה: שאם יזמינם לדין למה לא קימתם מה שקבלתם עליכם, יש להם תשובה שקבלוה באונס. בימי אחשורוש, מאהבת הגם הנעשה להם. (רש"י).

בחלכות תנוכה (או"ח סי' תר"ע ס"ב) כתב השו"ע: רבוי הסעודות שמרכיב בהם הם סעודות הרשות שלא קבעום למשתה ושמחה.

וכתב הט"ז וז"ל "פי' אלא להלל ולהודות, ונראה הטעם דלא קבעו כאן לשמחה כמו בפורים, דבפורים היה הגם מפורסם להצלת נפשות, וע"ז יש שמחה בעוה"ז משא"כ בחנוכה דאע"ג דהיתה ישועה ממנו יתברך במלחמה, מ"מ לא היה מפורסם ע"צ הגם רק בנרות היה הגם מפורסם, ע"כ קבעו להלל ולהודות. כי אין מזה שמחה בעוה"ז והצלת נפשות היה טפל בזה. ע"כ עשו עיקר מן הגם המפורסם שהוא מורה על הודיה, כי בן ראו רצונו יתברך בזה.

ובלבוש חלק ואמר, כי בפורים היה הצלת נפשות, ובחנוכה לא היה הצלת נפשות כי היונים לא בקשו נפשות רק ההכנעה והעברת דת.

ואין זה נכון דהא פירש"י בפ' כי תצא, דגדול המחטיא את האדם יותר מהרגו". עכ"ל הט"ז.

וכתב עליו האליה רבה וז"ל: ולענ"ד לק"מ, דשם מחטיאו ברצון הוי, משא"כ הכא דהוי ע"י אונס. ועוד דקי"ל בי"ד סי' קנ"ז, כ"מ שנאמר יהרג ואל יעבור. אם עבר ולא נהרג אעפ"י שחלל את השם מ"מ נקרא אונס ופטור. ואם כן לא שייך באונס טעם דמחטיא קשה שמוציאו מעוה"ז ומעוה"ב.

והנה מה שכתב שאם היו עוברים לא היה כ"כ עבירה מפני שאנוסים היו באמת. כן איתא במגלה דף י"ב ע"א: שאלו תלמידיו את רשב"י, מפני מה נתחיבו שונאיהן של ישראל שבאותו הדור בליה, אמר להם אמרו אתם, אמרו לו מפני שנהגו מסעודתו של אותו רשע, אמר להם אם כן שבשושן יהרגו שבכל העולם אל יהרגו, אמרו לו אמור אתה, אמר להם מפני שהשתחוו לצלם בימי נבוכדנצר, אמרו לו וכי משוא פנים יש בדבר (איך זכו לנס), אמר להם הם לא עשו אלא לפנים אף הקב"ה לא עשה עמהן אלא לפנים והיינו דכתיב כי לא ענה מלבו (איכה ג).

וקשה הלא בע"ז יהרג ואל יעבור. (עיין הפלאה כתובות ל"ג בתוד"ה אלמלא נגדוה)

ולדאמור לעיל נחא קצת, הנם שלא עשו כראוי שהיה להם למסור נפשם על ע"ז משום יהרג ואל יעבור, מ"מ כשעברו לא עברו על אסור ע"ז, כיון שהיו אנוסים אלא על עשה של ונקדשתי בתוך בני ישראל הם עברו, ולא היו ראויים לעונש הקשה כ"כ.

הקשה הכתב סופר (באו"ח קל"ז): למה לא קשה על התלמידים בעצמם, בזמן שענו "מפני שנהגו מסעודתו של אתשורוש" יקשו, וכי משוא פנים יש בדבר, הרי היו אוכלין ברצון כדרשו חז"ל ע"ה, והשתיה כדת אין אונס, ועוד נאמר במדרש שהמן הסיתם שיאכלו ומרדכי מיחה בהם.

ועוד קשה על קושיתם וכמפי"ב, הרי אין לך דבר שעומד בפני התשובה. והרי התענו ג' ימי צום ובכי ומספד וכו', ותשובה מועילה אפי' על ע"ז, כדרשת חז"ל על הפסוק שובה ישראל עד ה' אלקיך אפי' כפרת באלקיך.

אלא, הקושיא הראשונה מתרצת בקושיא השניה.

הנה ידוע שיש תשובה מרצון ויש תשובה מתוך כפיה. ושתיהן מתקבלות והטעם כמ"ש הרמב"ם בהלכות גרושין דמשו"ה כופים אותו עד שיאמר רוצה אני, כי אמדינן כי

בלבו רוצה לשמוע אלא שיצרו תוקפו, ובשכופין אותו כיון שצריך לעשות בודאי עושה תשובה בלב שלם ובנפש חפצה. ומה"ט מקבל ה' התשובה בשעת צרה כיון שסר יצרו עושה תשובה בלב שלם ורחמנא לבא בעי.

וכל זה כשהוא רשע בא' משארי עברות, אבל בעובד ע"ז והוא כופר בלבו בה, מדת הדין שלא תועיל לו תשובה רק כשעושה מדעת ורצון בלי כפיה, להיות כי אין אמונה בלבו ואנוס הוא על התשובה.

יוצא שבאמת תלמידי רשב"י לקחו בחשבון שהתשובה מועילה, אבל על עוון ע"ז לא מועילה מפני שהיתה מתוך צרה, וא"כ איך נעשה להם נס.

וע"ז השיב להם רשב"י, כיון שעבודת הע"ז שלהם היתה ע"י אונס, מועילה גם תשובה ע"י אונס, אבל לגבי דידם שנתנו הטעם משום שנתנו מסעודתו של אותו רשע, לא קשה וכמפ"ב שהרי עשו תשובה.

עפ"י האמור נתן להבין, מה שאמרנו בפתח דברנו, הדור קבלוה בימי אחשורוש, וכי לא נעשו נסים לישראל לפני כן שהיו ראויים לקבלת התורה.

ולענ"ד אמר ילקוט הגרשוני על מגלת אסתר, נראה דמלשון הגמ' ורש"י משמע שלא היתה קבלה חדשה ממש בימי אחשורוש, דא"כ הול"ל קבלו והדר קימו. אע"כ הכי פרושו דמתחלה לא קימו מה שקבלו עליהם, לפי שפטרו את א"ע בטענת מודעה. אבל בימי אחשורוש חזרו בהם מטענת מודעה, מפני שעד עתה סברו שכפית הר כניגית היא הכרח ואונס, אבל עתה נגלה להם שאותה הכפיה לא הכרח שמו אלא רצון שמו. ולכן קימו את מה שקבלו כבר.

שבת פרה

חוקת הפרה – ציווי למשמעת

חכמים קבעו את פרשת פרה לפני חודש ניסן. והמאירי כותב שהיה צריך להיות הסדר הפוך, שהרי קודם הוקם המשכן בא' ניסן ואח"כ שרפו את הפרה בב' ניסן, והיה צריך להיקרא אחר פרשת החודש. מ"מ קבעו כך בגלל הטתרה של עם ישראל.

ולכא' זה טוב דוקא בזמן שביהמ"ק קיים, ויש אפר פרה אבל עכשיו שאין אפר פרה א"כ מאי נפק"מ. וביארו שיש שתי מצות שהתורה כותבת עליהם חוקה, על פרה אדומה (במדבר יט, ב) זאת חוקת התורה, וכן על כלי מדין נאמר (שם לא, כא) זאת חוקת התורה.

ולכא' מה שייך להגיד על זה חוקת התורה היה צריך להיקרות חוקת הכשרת הכלים.

ויש עוד לדקדק שהרי בכלי מדין יש בליעת איסור, וע"י ההגעלה והליבון פולטים את בליעת האיסור, ממילא זה דבר מובן אז א"כ מדוע לקרוא לזה חוקה, הרי יש לזה טעם ומובן בסברא.

והיישוב לזה שהתורה באה ללמד שגם המצוות שיש בהם טעם הם חוקה, ולא רק אותה מצוה אלא כל התורה כולה, ומה שכתבה התורה טעם זה לומר שיש כאן עוד חלק במצוה, ולא שאם בטל הטעם בטל התקנה.

והראיה משלמה המלך שעבר על המצוה שכתוב (דברים יז, יז) ולא ירבה לו נשים, ונאמר עליו (מל"א יא, ד) שנשיו הטו את לבבו, וכתוב במדרש רבה (שמות ו, א) שהיה מעדיף להיות גורף בימים ושלא יכתב עליו כך.

ולכא' וכי שלמה המלך לא העריך את כוחו, שיכול לעמוד בנסיונות הללו הרי היה חכם מכל האדם. אלא שטעה בהבחנה הזו שהתורה כתבה את הטעם למצוה לא בשביל שאם לא שייך הטעם בטל המצוה אלא זו חלק מהמצוה.

ולכן גם האבות הקריבו את קרבנות פסח שהם זכר ליציאת מצרים, למרות שעם ישראל עוד לא היה בעולם, כיון שהמעם הוא רק חלק מהמצוה אבל המצוה עצמה קיימת בכל זמן.

ולכן צינתה התורה שלא להוסיף ולא לגרוע על מצות התורה.

ולכא' זה מובן לא לגרוע, אבל מדוע שלא להוסיף, אלא שברגע שאדם חושב שיכול להוסיף הרי הוא מחשיב את עצמו ולא את התורה לכן אסרה התורה להוסיף.

ולכך לפני שיוצאים ממצרים ונהפכים לבני חורין צריך קודם את פרשת פרה שעיקרה הוא, המשמעת לציווי ה' בלא הסברים וטעמים.

ולכן היו צריכים בני ישראל לפני צאתם ממצרים את מצות פסח, ומצות המילה.

משום שהפסח מסמל את ההתמרדות לעבודה זרה, ורק אח"כ קבלת עול מלכות שמים במילה, ובלא התמרדות לעבודה זרה לא יתכן קבלת עול מלכות שמים.

והמעם לכך שהרי עבד כשהוא הרבה שנים עבד מתבטל בו הרגשת האני לגמרי, ואינו חושב שהוא יכול להחליט משהו.

ולכן היה צריך קודם את ההתמרדות לעבודה זרה שיצאו מתחושת העבד, ואז תיתכן קבלת עול מלכות שמים בשלימות.

והעבודה זרה של המצרים שהיו משתחווים לפלה למרות שהם היו המעצמה הכי גדולה, לא יתכן שהיו שוטים לחשוב שהמלה יש בכוחו אלהות מסוימת.

אלא ידוע שהצאן נקרא "עשתרות" (דברים ז, יג) ועשתרת צאנך וביאר רש"י ורבותינו אמרו למה נקרא שמם עשתרות, שמעשירות את בעליהן. וזו החשקעה הכי בטוחה. והמצרים הגלו בשיטת של כוחי ועוצם ידי ולזה היו סוגדים, ולכן לא היו מסכימים לשחוט את הכבשים.

וכן זה הביאור בעבוד'ו שהיו כאלה שמשתחווים לאבק שברגליהם. משום שכשהיו רצים לעבודתם להביא כסף היו מעלים אבק ברגליהם, לכן היו אוהבים וסוגדים לו שהוא סימל את כוחם והשקעתם וההישגים שזכו בזכות ההשקעה והאבק שהעלו (היום נוסעים במכוניות ולא מעלים אבק ברגלים).

קנו

מורה

שבת פרה

יעטה

ולכן עם ישראל היו צריכים להוריד מעליהם את הכוחי ועוצם ידי, ורק אח"כ לקבל עול מלכות שמים. שזהו ביטול ה"אני" ולהאמין שהכל מאיתו יתברך.

ולכן כדי להשיג כריתת ברית עם הקב"ה צריך טהרה קודם והיינו לבטל את האני ולעשות את רצון ה' בהתבלטות מוחלטת.

